

I Grad Mirna

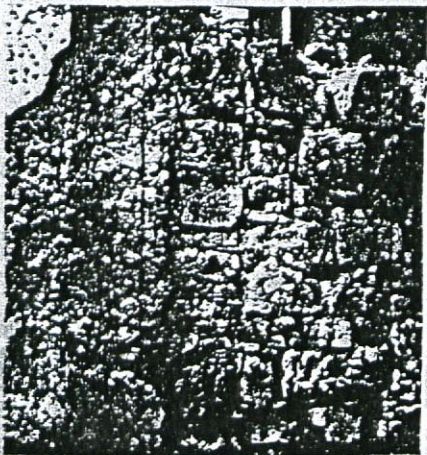
SPEČA LEPOTICA

GLASILO ZA OBNOVO GRADU MIRNA

Bilo je na božični dan leta 1942, ko se je zgrnila nesreča na mirensko graščino; bila je zažgana in minirana, gorela je teden dni in zgledalo je, da bo zaspala za vedno. Po letu 1945 se je vse bolj pogrezala v sen. Bila je obsojena na lomišče kamenja, ob njenem vznožju pa se je nabiralo iz dneva v dan več gruča. Počasi jo je preraščalo grmovje, koprive so se šopirile vse povprek in akacijevu trnje je zapiralo pot do njenega jedra. Kdo se ne bi spomnil žlahtne zgodbičice o lepi Trnjulčici, ki se je zbodla v trn in zaspala za vedno: "okrog gradu pa se je začela razsraščati gosta trnova meja, ki je postajala od leta do leta večja in je nazadnje prepregla ves grad in se razrasla še čezenj, tako da ga sploh ni bilo več videti in še zstave na strehi ne."

Zgodilo pa se je, da je leta 1962 vrgle nanjo oko njen oboževalec. Od takrat se stalno prizadeva, da bi jo zbudil iz spanja in jo vrnil v življenje. Današnjim očem bi rad vrnil njen nekdanji sijaj in lepoto, stavbni okras, patino časa, njene zgodbe, časovne in krajevne posebnosti, njene znamenitosti, družbeno vlogo in še kaj, da bi zopet bila okras okolja in ponos dežele, čeprav jo ne bo mogoče nikoli več obleči v njene nekdanje obleke, ji dati ogrlico iz arkadnih hodnikov, ki so nekoč oklepali njena notranja dvorišča, kakor bi jih ovesili z dragulji neveste iz Visoke pesmi.

Vendar še ni vse izgubljeno. Počasi se luščijo obrisi njene nekdanje podobe iz ruševin. Še vedno je možno ohraniti vsaj tisto, kar je ostalo, da ne bo treba babici v tej dolini začeti pravljice svojemu vnuku o Speči lepotici na tale način: "Nekoč je stal grad na vzhodnem porobku Gorenjske gore v vsej tozemski lepoti, pa so prišli vojni časi in so ga unučili." Če bi še malo odlašali, pa danes ne bi več vedeli kje je stal, kakor ne vemo za druge, ki so po drugi vojni drug za drugim izginili. Zaželimo ji srečno vstajenje iz ruševin.

I. Komelj, ruševine gradu Mirna leta 1952; tudi način zidave včasih določa starost stavbe.

lestvici njim podrejeni. V ta čas spada tudi prva omemba gradu na Mirni. Navaja jo Josip Gruden v svoji knjigi Zgodovina slovenskega naroda, na strani 125: "nazaj v prva stoletja nemškega gospodstva segajo še marsikatero druge slične zgradbe, na pr. Blejski grad (omenjen leta 1011), Preddvor (1154), Mengeš (1177), Mirna (1165), Smlednik, Postojna (okoli l. 1200)."

Mirenski grad torej uvršča med najstarejše gradove na Slovenskem, škoda le, da doslej ni bilo mogoče ugotoviti vira po katerem je J. Gruden prevzel to letnico. Verjamemo lahko njegovi strokovni avtoriteti, pa tudi grajske ruševine nudijo dokazila o prvotni zasnovi gradu v obliki "trdne hiše" kakor tem zasnovam, ki so nastajale sredi 12. st. v Sloveniji, pravijo strokovnjaki. Dokazuje pa to starost tudi tlorisna zasnova, način zidave in kasnejše dozidave in prezidave.

Tudi Valvasor je ohranil v svojem bakrorezu, ki ga je objavil v Slavi vojvodine Kranjske leta 1689 primerjalno gradivo, ko je poleg ostalega grajskega kompleksa ohranil tudi podobo grajske kapele, katero je še videl. V 18. stoletju je bila porušena, zato jo danes ni mogoče stilno natančneje opredeliti. Vendar jo omenja M. Zadnikar v svojem delu Romanika v Sloveniji med preprostejšimi grajskimi kapelami s poreklom iz 12. ali 13. stoletja.

Največ dokaznega gradiva pa je še vedno skritega v grajskih ruševinah v tistem delu, ki je še vedno zasut in čaka na ustrezne arheološke raziskave.

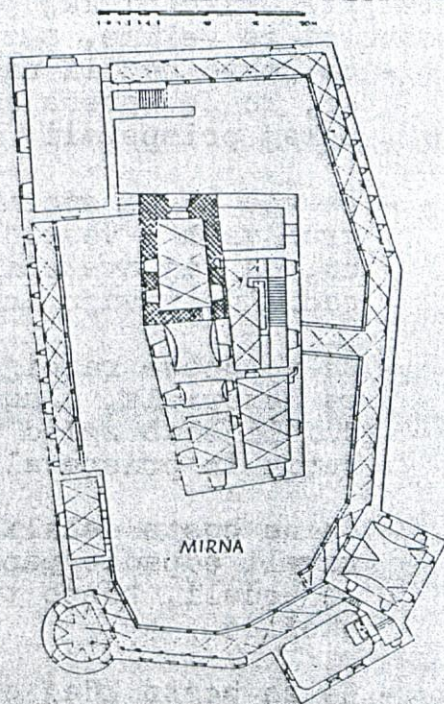
(se nadaljuje)

IZ GRAJSKE KRONIKE: vsakega najprej zanima starost gradu. Da ne bi začeli z razpravo kaj je bilo prej, jajce ali kura potem povejmo, da je bila Mirna od nekdanj odmaknjena od velikih centrov dogajanja, da pa je v vseh časih nastajanja in kulturnega razvoja doline odigrala spodobno vlogo.

Iz davnine bogatijo te kraje prazgodovinske najdbe v Volčjih njivah in na Trbincu. V visokem srednjem veku je zveza gofov Višnjegorskih s plemenitim Svetopolkom in njegovo potomko kneginjo Emo dala mirenski dolini svoj začetni civilizacijski pečat. Grofi Višnjegorski so se naselili v Višnji gori v prvi polovici 12. stoletja in so vladali tudi mirenskim gospodom. Ti so se imenovali Višnjegorski ministeriali, kar je pomenilo, da so bili v družbeni

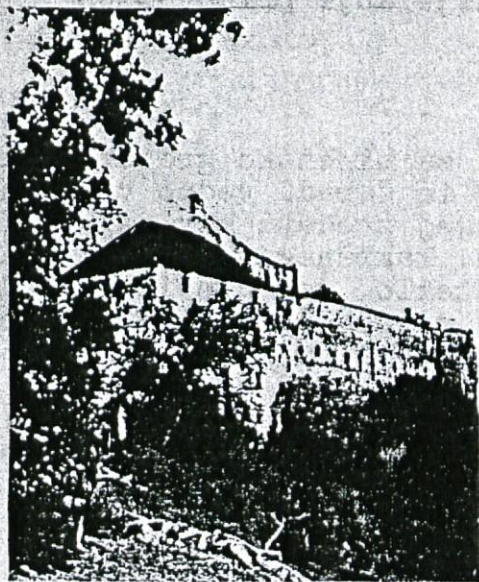
OBNOVITVENA DELA: obnova grajskih ruševin izhaja iz dolgoročne-
nega načrta, da je treba najprej
očistiti, utrditi in obnoviti vse
štiri strani obzidja, da se ohrani
prvotna tlorisna zasnova in
ploščadi, na katerih je grad po-
zidan. Doslej smo utrdili in po-
krili šverovzhodni stolp in seve-
rozahodni vogal, ki ga oblikuje
kašča. Ta trenutek smo se lotili
obnove jugovzhodnega, okroglega
stolpa, ki je bil obsojen na po-
polni propad, z njim pa tudi jugo-
vzhodni del grajskega dvorišča.

Očistili smo njegove temelje
in okolico, razbrali stavbno gra-
divo: uporabno kamenje, opeko, leh-
njak; pripravili smo tudi kamnite
šibre. Zdaj tečejo priprave na ob-
novitveno delo, ki bo steklo v ju-
liju in avgustu. Koliko bomo nare-
dili je odvisno od možnosti.

Sl. 8. Tloris gradu Mirni

OKOLICA: letos smo začeli prvič si-
stematično urejati okolico. Prej-
šnja leta smo uredili zelenico pod
platano in jo zasadili z lepotnim
grmičevjem in cvetjem, zdaj pa smo
pod kaščo uredili drevesni nasad,
odstranili kamenje in grušč ter
pripravili teren za vzdrževanje.
Na zohodni ploščadi smo počistili
grmovje, pobrali kamenje ter na-
sadili drevje. Na desni strani
smo začeli urejati grajski park,
na zohodni strani smo postavili
spomenik družine Wurzbach, na za-
četku ploščadi pa spomenik družine
Peček. Njihov nastanek in po-
men bomo opisali v prihodnji šte-
vilki. Za zdaj le toliko, da je
s tema dvema spomenikoma zakoli-
čen obseg zahodne ploščadi, ki jo
bomo poimenovali "Ploščad kneginje
EME".

Velepič, ruševine gradu na Mirni
leta 1952; kašča z oko-
lico.

POBUDE: gotovo tudi Vi, ko obračate in berete to glasilo, razmišljate, kako bi kaj prispevali za obnovo te speče lepotic. Možnosti so velike, a začnimo pri najskromnejših:

- če boste pazili na grad in okolico kot na svojo lastnino, ko se sprehajate po grajskih sprehajališčih, ste že nekaj prispevali;
- še več boste storili, če boste razložili otrokom, da je grad vsem v veselje, da naj torej rožice cveto tam kjer so, da naj cvetočih grmovnic ne lomijo, komaj posajenih sadik ne ruvajo in odnašajo.
- Če ne boste razbijali stavbnih delov, odvažali gradbenega materiala, ulamljali v zaklenjene prosotore in s tem dajali slab zgled drugim, boste postali tudi vi varuh ruševin in prispevali k obnovi.
- Če ne boste delali kurišč na grajskih površinah, razmetavali odpadke papirja, hrane, steklenic in druge nesnage počeli, boste tudi Vi skrbeli za lepši videz grajske okolice.
- Če se boste kdaj odločili, da bi se pridružili delovnim akcijam s prosotovljivimi urami, tako pri čiščenju ruševin kakor pri urejanju okolice, boste tudi Vi prispevali svoj čas za obnovo gradu.
- Če boste pridobivali prijatelje za obnovo gradu, jih prepričevali da naj pomagajo vsak na svoj način in po svojih možnostih, boste storili več za obnovo gradu, kakor tole glasilo.

(nadaljevanje prihodnjič)

I z u r e d n i š t v a

Zaradi vedno večjega zanimanja za mirensko graščino, ki smo jo poimenovali "speča lepotic" in zaradi vedno večjega števila obiskovalcev, ki želijo o njej zvedeti kar največ, smo se odločili, da bomo z glasilom, kakršnega imate v rokah, čimbolj seznanili obiskovalce s preteklo, sedanjo in prihodnjo zgodovino gradu. Ta številka je zaradi donatorja, ki jo je brezplačno razmnožil v korist obnavljanja gradu, darilo obiskovalcem. Naslednje številke pa bodo cenjene po realni vrednosti glasila. Glasilo ima zgolj interni obveščevalni namen za obiskovalce in bo izhajalo priložnostno, ob večjih delovnih akcijah na gradu in v sezoni obiskovalcev.

Glasilo "Speča lepotic" izdaja obnavljalec gradu dr. Marko Marin, oblikovala ga je Liharda Kerševan; donator l. št. je Miran Mavrič, fotokopirnica Charlie Chaplin Ljubljana; maj 1992.